

Suunnitteluohjeita koulun ja oppilaitoksen perustamiseen

Oulun seudun ympäristötoimi

Versio 2. Laadittu 13.04.2021, ohjeessa olevat linkit korjattu 13.11.2023

Hyväksytty 13.04.2021/OUTI

Sisällys

1	Johdanto.....	3
2	Toiminnasta ja tiloista tehtävät luvat ja ilmoitukset.....	3
2.1	Rakennuslupa.....	3
2.2	Terveysturvallisuuslain mukainen ilmoitus.....	3
2.3	Elintarvikelain mukainen ilmoitus.....	4
2.4	Pelastusviranomaisen hyväksyntä.....	4
3	Tilojen suunnittelu.....	4
4	Koulun ja oppilaitoksen piha-alue.....	7
5	Ilmanvaihto, lämpötila, valaistus ja melu.....	8
6	Jätehuolto.....	8
7	Tupakointi.....	9
8	Lainsäädäntö ja ohjeet.....	9
9	Yhteystiedot.....	10

1 Johdanto

Tämä ohje on tarkoitettu koulun ja oppilaitoksen (mm. ammattiopistot, ammattikorkeakoulut, yliopistot) suunnitteluun. Ohjetta voi soveltaa sekä uuden toiminnan suunnitteluun että jo olemassa olevan huoneiston muutoksiin. Ohjetta voivat käyttää toiminnanharjoittajat, tilojen suunnittelijat ja rakentajat.

Peruskorjattavissa ja vanhoissa rakennuksissa, joihin suunnitellaan koulua tai oppilaitosta, tulee teettää kuntotutkimus ja sen perusteella tehdä tarvittavat jatkotutkimukset. Suunnittelussa tulee huomioida Suomen rakentamismääräyskokoelma.

Koulu- tai oppilaitosrakennus tulee sijoittaa asemakaavassa tai yleiskaavassa osoitetulle paikalle. Sijoituksessa tulee huomioida myös muut oppilasturvallisuuteen vaikuttavat tekijät, kuten liikenne, melu ja ilman epäpuhtaudet, vesistöjen läheisyys, suuret sähkölinjat, maaperän laatu ja alueen aiempi käyttö (epäpuhtaudet ja kosteus).

2 Toiminnasta ja tiloista tehtävät luvat ja ilmoitukset

2.1 Rakennuslupa

Heti suunnittelun alkuvaiheessa kiinteistönomistajan tai toiminnanharjoittajan tulee selvittää kunnan rakennusvalvonnasta tarvittavat luvat ja vaatimukset. Kiinteistönomistaja voi joutua hakemaan jo olemassa olevaan tilaan **rakennusluvan mukaisen käyttötarkoituksen muutosta**.

Toiminnanharjoittaja tai suunnittelija voi suunnitteluvaiheessa olla yhteydessä Oulun seudun ympäristötoimeen suunnitelmien arvioimiseksi.

2.2 Terveysturvallisuuden mukainen ilmoitus

Toiminnanharjoittajan on tehtävä **terveydensuojelulain 13 § mukainen ilmoitus toiminnastaan** Oulun seudun ympäristötoimeen viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Kirjalliseen ilmoitukseen tulee liittää ajantasainen pohjapiirustus ja kalustesuunnitelma. Ilmoituksen voi tehdä Oulun seudun ympäristötoimelle

- sähköisesti ympäristöterveydenhuollon ilmoituspalvelussa ilpassa (ilppa.fi) tai
- [ilmoituslomakkeella](#), joka löytyy ympäristöterveydenhuollon kotisivuilta.

Toiminnanharjoittajalle annetaan todistus ilmoituksen käsittelystä. Ilmoituksen käsittelystä peritään [Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitoksen johtokunnan hyväksymän taksan mukainen](#)

[maksu](#). Tilat ja toiminta tarkastetaan toiminnan aloittamisen jälkeen. Tämän jälkeen toimintaan tehdään tarkastuksia säännöllisesti

2.3 Elintarvikelain mukainen ilmoitus

Koulun tai oppilaitoksen yhteydessä olevan keittiön toimijan tulee tehdä [elintarvikelain 13 § mukainen ilmoitus](#).

2.4 Pelastusviranomaisen hyväksyntä

Hankkeeseen ryhtyessä kiinteistön omistajan tai toiminnanharjoittajan on selvitettävä pelastusviranomaisen vaatimukset.

3 Tilojen suunnittelu

Tilat on suunniteltava, sijoitettava, rakennettava ja varustettava sekä niitä on kunnossapidettävä ja hoidettava siten, ettei siellä oleskeleville aiheudu terveyshaittaa. Toiminnasta ei saa aiheutua terveyshaittaa myöskään viereisiin huoneistoihin.

Tilaa on oltava riittävästi toiminnan laajuus huomioiden.

- Pohjapiirustuksiin tulee merkitä henkilömäärä, jolle ilmanvaihto on mitoitettu. Toiminnanharjoittajalle tulee toimittaa tieto mitoituksista.

Seinien, lattian, kalusteiden ja pintojen tulee olla helposti puhtaana pidettäviä, kestäviä ja hyväkuntoisia.

- Pintamateriaalit tulee olla helposti puhtaana pidettäviä, kestäviä ja tilaan soveltuvia.
- Rakenteiden, varusteiden ja kalusteiden tulee olla turvallisia.
- Rakentamisessa tulee käyttää vähäpäästöisiä, mieluiten M1-luokan rakennusmateriaaleja.

Koulutiloja koskevat yleiset vaatimukset

- Rakenteet, varusteet ja kalusteet tulee olla turvallisia, esim. oppilaiden vaatenaulakot ja koulun muut kalusteet tulee kiinnittää rakenteisiin niin, ettei kaatumisen vaaraa ole.
- Tiloissa tulee huomioida mahdolliset sään ääri-ilmiöt (helteet, kylmyys).
- Oleskelutiloissa tulisi olla ainakin yksi avattava tuuletusikkuna.
- Ylemmillä luokilla (kiertävät luokat) jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada käyttöönsä henkilökohtainen lukittava säilytystila.
- Kiinteistössä tulee huomioida esteettömyys.
- Oppilaille tarkoitetut kalusteet ja työpisteet tulee suunnitella ergonomisesti siten, että työskentelyasennot, tuolin ja pöydän korkeudet ovat koululaiselle/opiskelijalle sopivat.
- Koulurakennuksen jokaisessa siivessä ja kerroksessa tulee olla oppilaille juomavesipiste.

- Legionellan ehkäisemiseksi lämpimän käyttöveden lämpötilan tulee olla kaikkialla vesijärjestelmässä aina vähintään 50 °C ja kylmän veden tulisi olla alle +20 °C.
- Tiloissa tulee olla riittävästi käsienpesupisteitä ja niiden tulee olla helposti saavutettavissa.
- Ruokailutilassa tai sen välittömässä läheisyydessä tulee olla käsienpesupiste/käsienpesupisteet. Käsienpesupisteet suositellaan varustettavan valokennolla toimivalla hanalla. Käsienpesupisteiden yhteydessä tulee olla nestesaippuaa, annostelija ja kertakäyttöpyyhelineet.
- Oppilaiden käytössä olevissa vesijohtokalusteissa tulee olla lämpötilarajoittimin varustetut hanat.

Erikoisluokkien (esim. fysiikan, kemian, kuvaamataidon, teknisentyön ja tekstiilityön luokat) yleiset vaatimukset

- Erikoisluokkiin tulee varata säilytystilaa ensiapuvälineiden, henkilökohtaisten turvavälineiden ym. suojavälineiden ja -vaatteiden säilyttämistä varten.
- Luokissa tulee olla riittävästi vesipisteitä, jossa on mahdollista myös pestä ja kuivata kädet.
- Luokissa, joissa syntyy ongelma- tai erityisjätteitä, tulee varautua viemäroinnin erotuskaivoihin.
- Työpisteissä, joissa syntyy haitallisia kaasuja tai hiukkasia, tulee olla kohdepoistot ja/tai vetokaapit.
- Luokissa tulee olla tarvittaessa hätäsuihku.
- Käytettävien koneiden ja laitteiden johdot, kaapelit ja vaijerit tulee sijoittaa ja asentaa siten, että laitteita ja koneita käytettäessä ei ole sähköiskun vaaraa (katosta riippuvat sähköjohdot, vedon poistajana esim. vaijeri).
- Ilmanvaihto tulee mitoittaa käyttökohteiden mukaan (esim. kohdepoisto keramiikkauunille, vetokaapit). Samalla tulee huomioida kohdepoistojen vaikutus ilmanvaihdon painesuhteisiin.

Kotitalousluokkien erityisvaatimukset

- Luokassa tulee olla erillinen käsienpesupiste ja astianpesupiste/astianpesukone sekä elintarvikkeille kylmäsäilytys- ja kuiva-ainevarastotilaa.
- Liesien/uunien yläpuolella tulee olla liesituulettimet. Luokassa tulee olla oma vesipisteellinen siivousvälineiden säilytystila.

Teknisen työn luokan erityisvaatimukset

- Työpöytien ja koneiden väliset etäisyydet/suoja-alueet tulee huomioida.
- Koneiden yhteydessä tulee olla "häätä-seis" painike.
- Tiloissa haitallisten kemikaalien säilyttämistä varten tulee olla lukittu ja ilmastoitu kaappi tai varasto. Kaappien hyllyjen tulee olla reunallisia vuotojen varalta. Koskee myös maalivarastoja.
- Tuli- ja hitsaustyöpisteet tulee sijoittaa palamattomalle alustalle. Hitsaussäteilyn estämiseksi tulee hitsauspaikka suojata palamattomalla materiaalilla.
- Tiloissa ei tule olla palauttavia ilmanvaihtojärjestelmiä esim. purunpoistossa.

- Tiloissa tulee olla riittävä määrä kohde- ja purunpoistoja mm. hitsauksessa, puun käsittelyssä ja eräiden kuitulevyjen (mm. MDF-levyt) käsittelyssä.

Kemikaalien varastoiminen

- Haitallisten kemikaalien säilyttämistä varten tulee olla lukittu ja ilmastoitu kaappi tai varasto. Kaappien hyllyjen tulee olla reunallisia vuotojen varalta.
- Kemikaalikaapeissa, joissa säilytetään nestekaasua, tulee kaappien pohjien olla rei'itettyjä. Nestekaasuvuodot havaitaan nopeammin ja kaasuuntumista ei pääse syntymään kaapin sisällä. Nestekaasun säilyttäminen ei ole sallittua maanpäällisten kerrosten alapuolella.
- Kemikaalit tulee varastoida alkuperäisissä pakkauksissa.
- Keskenään voimakkaasti reagoivat kemikaalit tulee säilyttää riittävän erillään toisistaan, eivätkä ne saa vahinkotapauksissakaan päästä reagoimaan keskenään.
- Varastotilat tulee merkitä tarvittavin turvamerkinnein.
- Varastotilan tulee olla tiivisalustainen, reunakorokkein varustettu eikä tilassa tule olla viemäriin johdettavia lattiakaivoja ilman asianmukaisia suojakansia tai sulkuventtiilejä.
- Tilan lattiamateriaaleja valittaessa tulee huomioida kemikaalien ominaisuudet.
- Varastotilan lähetyksillä tulee olla imeytysainetta mahdollisten vahinkotapausten varalle.
- Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen ohjeistusta kemikaaleista:
<https://pelastustoimi.fi/pohjois-pohjanmaa/>

WC-tilat

- Wc-istuimia tulee olla vähintään yksi jokaista 20 oppilasta kohden. Valtakunnallinen suositus wc-istuinien lukumäärästä on yksi jokaista 15 oppilasta kohden. Wc-tilat tulee sijoittaa tasaisesti eri puolille koulurakennusta.
- Wc-tiloissa tulee olla nestesaippuaa, saippua-annostelija ja kertakäyttöpöyhytelineet.
- Uusia koulutiloja rakennettaessa tai vanhoja saneerattaessa pyritään mahdollisuuksien mukaan yhdelle oppilaalle tarkoitettuun wc-yksikköön.
- Koulussa tulee olla wc-tilat liikuntaesteisiä oppilaita varten varustettuna hälytyksellä.
- Vähintään tyttöjen wc-tilassa tulee olla käsisuihku.
- Liikuntatilojen yhteydessä tulee olla asianmukaiset peseytymis- ja pukeutumistilat wc-tiloineen erikseen tytöille ja pojille.

Siivousvälineiden säilytys- ja huoltotila

- Siivousvälineille ja -aineille tulee varata lukollisia siivousvälineitä rakennuksen eri osissa.
- Tilassa tulee olla vesipiste, kaatoallas, hyllyt, harjateline, kuivauspatteri ja riittävä ilmastointi.
- Lisäksi käytössä tulee olla siivouskeskus, jossa edellisten lisäksi on pyykinpesukone siivousvälineiden puhtaanapitoa varten. Siivouskeskuksen suunnittelussa tulee huomioida riittävä kosteuden poisto.
- Keittiössä tulee olla oma tila keittiön siivousvälineille.

Muut tilat

- Koulun työaikojen ulkopuolisen käytön esimerkiksi kerho-, kansalais- ja työväenopiston tarvitsemat tilat tulee ottaa huomioon.
- Kouluterveydenhuollon tilat tulee sijoittaa niin, että niihin on helppo päästä. Hissittömissä rakennuksissa terveydenhuollon tilat ovat ensimmäisessä kerroksessa.
- Muun oppilashuoltohenkilöstön, kuten koulupsykologien ja –kuraattoreiden tilat tulee huomioida tarvittaessa.
- Henkilökunnalle tulee olla peseytymis-, puku-, ruokailu- ja wc-tilat. Henkilökunnan työolosuhteita valvoo Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.
- Väestönsuojatiloja voidaan käyttää oppilastiloina, kun ilmanvaihto, valaistus ja lämpötila täyttävät asumisterveysasetuksen (545/2015) vaatimukset.
- Uusien rakennusten osalta tulee huomioida ympäristöministeriön asetus uuden rakennuksen sisäilmastosta ja ilmanvaihdosta (1009/2017).

Koulun keittiö / ruokasali

- Koulun keittiön suunnittelussa tulee käyttää ympäristötoimen ravintolan, suurtalouskeittiön ja muiden valmistuskeittiöiden perustamisohjetta. Suunnittelussa tulee huomioida keittiön luonne: keskuskeittiö, valmistuskeittiö, tarjoilukeittiö.
- Mitoituksen tulee perustua keittiössä valmistettavien ruoka-annosten määrään.
- Vuosiluokkien 1 – 6 kouluissa erillistä ruokasalia pidetään yleensä perusteltuna, kun oppilasmäärä on vähintään 120.
- Ruokasalin akustiikkaan ja kulkureitteihin tulee kiinnittää huomiota.

4 Koulun ja oppilaitoksen piha-alue

- Pihan tulee olla turvallinen. Leikkikenttävälineet ja niiden asennusten tulee olla standardien (SFS-EN 1176-1 – 1176-7, SFS-EN 1177) mukaisia. Suomen ympäristökeskus on antanut ohjeet kyllästetyn puun käytöstä (www.ymparisto.fi)
- Läpikulku- ja huoltoliikenne tulee huomioida suunnittelussa siten, että ne eivät kohtaa koulun oleskelupiha-alueella. Myös polkupyörien, mopojen ja autojen paikoitus sekä liikenne piha-alueella tulee huomioida.
- Sadevedet tulee johtaa pois piha-alueelta.
- Piha-alueella tulee olla tarvittaessa aita sijainti huomioiden (esim. vilkasliikenteinen katu/tie, vesistöt).
- Leikkivälineiden alustan tulee olla ensisijaisesti turvalaattaa.
- Turvahiekka-alueen tulee olla yhtenäinen ja kovien pintojen ja hiekka-alueen välissä tulee olla leveästi esim. nurmialuetta hiekan kulkeutumisen estämiseksi.
- Keinujen turva-alue tulee rajata.
- Hiekka-alueella ei tule olla sadevesikaivoja. Jos tästä poiketaan, tulee kaivon ympärille rakentaa riittävän iso alue kovalla materiaalilla (esim. pihakivi, laatta).

- Pihalla tulee olla riittävä valaistus. Valaisintyyppin tulee olla suunniteltu pihan valaisemiseen.
- Pihan pinnoitteen tulee olla sellaista, ettei oppilaiden vaatteiden mukana kantaudu pölyä sisä- ja hengitysilmaan.
- Piha- ja sisäkasvien ei tule olla myrkyllisiä, piikkikäitä, ärsyttäviä tai allergiaa aiheuttavia. Lisätietoja saa tarvittaessa [Myrkytystietokeskuksesta](#) .
- Lumien keräyspaikkojen ei tule aiheuttaa oppilaille tapaturmavaaraa.
- Katolle tulee tarvittaessa asentaa lumiesteet.
- Katolle johtavien tikapuiden asentaminen tulee tehdä niin, että ne eivät aiheuta onnettomuusvaaraa ja oppilaiden katolle kiipeäminen tulee olla estetty.
- Pihalla tulee olla suoja mm. sateella, uv-säteilyltä ja liialta lämmöltä.

5 Ilmanvaihto, lämpötila, valaistus ja melu

- Tiloissa tulee olla koneellinen ilmanvaihtojärjestelmä. Ilmanvaihto tulee olla voimassa olevan rakennusmääräysten- ja asetusten mukainen.
- Mikäli oppilaat oleskelevat välitunneilla käytävällä, käytävän ilmanvaihto tulee mitoittaa oleskelutilojen ilmanvaihdon mukaan.
- Erikoisluokissa ilmanvaihto tulee mitoittaa käyttökohteiden mukaan (esim. kohdepoisto keramiikkauunille, vetokaapit). Samalla tulee huomioida kohdepoistojen vaikutus ilmanvaihdon painesuhteisiin.
- Teknisen työn luokassa tulee olla riittävä määrä kohde- ja purunpoistoja mm. hitsauksessa, puun käsittelyssä ja eräiden kuitulevyjen (mm. MDF-levyt) käsittelyssä.
- Huoneilman lämpötila lämmityskaudella tulee olla +20 – +26 °C ja lämmityskauden ulkopuolella +20 – +32 °C.
- Valaistuksen tulee olla riittävä (esim. luokahuone 300 lux, opetustaulu 500 lux, käsityöluokat 500 lux).
- Meluhaittojen vähentämiseksi tulee huolehtia oleskelutilojen akustoimisesta. Myös kaikuminen tiloissa on estettävä.
- Musiikkiluokan meluvaikutus muihin luokkatiloihin tulee huomioida erityisesti suunniteltaessa kyseisiä tiloja (mm. ilmareitit, akustointi, soitinten ja kaiuttimien eristys rakenteisiin)
- Liikunta- ja juhlasalissa ilmanvaihto tulee mitoittaa vaativimman käytön mukaisesti.
- Ilmanvaihdon tulee olla ohjattavissa tarpeen mukaan eri käyttötilanteissa.

6 Jätehuolto

- Sisätiloissa tulee olla riittävästi jätteiden lajitteluun ja keräämiseen tarkoitettuja astioita. Ongelmajätteiden keräilyyn ja varastointiin on varattava erilliset keräilyastiat ja asianmukaiset varastopaikat.

- Jätteiden lajittelussa, keräämisessä ja muussa jätehuollossa on noudatettava voimassa olevia jätehuolto-ohjeita: [jätehuoltomääräykset](#) .

7 Tupakointi

- Tupakointi on kielletty perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisätiloissa ja oppilaitosasuntoloissa sekä niiden käytössä olevilla ulkoalueilla riippumatta siitä minkä ikäisiä kyseisen koulun tai oppilaitoksen oppilaat ovat.
- Koska tupakointi on kielletty edellä mainituilla alueella kaikkina vuorokauden aikoina ja kaikilta alueella oleskelevilta henkilöiltä, tulee koulun/oppilaitoksen piha-alueella olla kyltti/opaste tupakointikiellosta.
- Opasteiden tulee olla sellaisia, että ne ovat tiloihin tai alueelle saapuvien tai niissä oleskelevien helposti havaittavissa. Ulkoalueella opasteet on sijoitettava siten, että ne ovat helposti havaittavissa valaistus- ja sääolosuhteista riippumatta.

8 Lainsäädäntö ja ohjeet

Terveydensuojelulaki 763/1994

Terveydensuojeluasetus 1280/1994

Asumisterveysasetus 545/2015

Asumisterveysasetuksen soveltamisohje 8/2016

Ohje koulun ja päiväkodin olosuhdevalvontaan, terveyshaitan ennaltaehkäisemiseen sekä selvittämiseen, Valviran ohje 12/2018

Tupakkalaki (549/2016)

Ympäristöministeriön asetus 1009/2017

SFS-EN 12464-1 Sisätilojen työkohteiden valaistus

9 Yhteystiedot

Oulun seudun ympäristötoimi

www.ouka.fi/terveelliset-tilat

Ympäristöterveydenhuollon neuvonta: arkisin klo 9-15, puh. 044 703 6700

Sähköposti: ymparisto(at)ouka.fi

Postiosoite: PL 34, 90015 Oulun kaupunki

Käyntiosoite: Solistinkatu 2, 90140 Oulu

Toimialueena Hailuoto, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu ja Tyrnävä

